

Damen in zee met Saab

Als het aan het scheepsbouwconcern Damen ligt, worden in Nederland straks weer onderzeeboten (af)gebouwd. Damen gaat daarvoor een samenwerking aan met Saab. De moderne onderzeeboten zouden vanaf 2025 in gebruik moeten worden genomen door de Koninklijke Marine.

De bedrijven mikken in eerste instantie op een samenwerking rond de mogelijke behoefte van Defensie voor de vervanging van de huidige vier Nederlandse onderzeeboten van de Walrusklasse. Saab nam in de zomer van 2014 de ervaren onderzeebootwerf Kockums in Malmö over van een Duitse eigenaar. Het bedrijf heeft kennis in huis die Damen mist, zegt René Berkvens, ceo van Damen Shipyards Group. "Kockums is een bedrijf dat onder andere onderzeeërs bouwt voor de marine van Zweden en andere Scandinavische landen." Noorwegen heeft concrete plannen ter vervanging van hun onderzeeboten.

Foto: Kockums

Saab nam in de zomer van 2014 de ervaren onderzeebootwerf Kockums in Malmö over. De artist impression toont een van de nieuwe ontwerpen van Kockums.

De vier huidige onderzeeboten van de Koninklijke Marine zijn 20 jaar oud en zijn over 10 jaar op. Het kwartet moet vanaf 2025 vervangen worden, zo bevestigde minister Hennis van Defensie in november vorig jaar tijdens een debat met de Kamer. Maar wat moeten de nieuwe onderzeeboten kunnen? Zijn ze vooral bedoeld om te spioneren, zoals tijdens de Bosnië-oorlog, toen Nederlandse onderzeeboten in de Adriatische Zee maandenlang het radioverkeer afluisterden? Dát is waar de Nederlandse onderzeedienst zich in onderscheidt, vindt een deel van de Tweede Kamer, en daar moet ook nu de focus op liggen. Maar nu de spanning in de wereld oploopt, zijn er ook partijen die de afschrikwekkende functie het belangrijkste vinden. "De nieuwe onderzeeërs moeten de grootste torpedo kunnen afschieten die er te koop is", vindt VVD-kamerlid Ronald Vuijk. "Het gaat vooral om het machtsvertoon. We moeten Poetin laten zien: als jij het Westen gaat bedreigen, is dit wat wij in huis hebben." Ook de PvdA onderkent de behoefte aan nieuwe schepen, omdat het past binnen de versterkte Europese defensiesamenwerking die de partij graag ziet.

Lees verder op volgende pagina

“Het is belangrijk dat meerjarenplannen zekerheid geven over welke capaciteiten Nederland levert binnen Europese samenwerking”, aldus PvdA-kamerlid Angelien Eijssink. Als het parlement akkoord zou gaan met een eventuele behoefte, volgt de belangrijke vraag: wie gaat ze ontwerpen en bouwen? Invulling van de behoefte zou een programma van miljarden euro’s impliceren en dus staat de industrie op scherp. Een order van Defensie zou de Nederlandse innovatie kunnen aanjagen en de industrie jarenlange werkgelegenheid kunnen opleveren. “Natuurlijk moeten Nederlandse bedrijven ze gaan bouwen,” zegt Marc de Natris, voorzitter van de Koninklijke Vereniging van Marineofficieren. “Zelfs als het hier iets duurder is. Het levert innovatie en werkgelegenheid op. Laat je het elders maken, dan verdwijnt het geld uit onze economie.” Mochten de nieuwe onderzeeërs in Nederland worden gebouwd, dan zullen vele toeleveranciers daarvan profiteren.

DUKC

Nederland en Noorwegen bezien momenteel de mogelijkheden samen te werken bij de (mogelijke) vervanging van hun onderzeeboten. Noorwegen heeft parlementaire stappen gezet en heeft een vraag in de markt uitstaan. Ons parlement is in afwachting van een visie van de minister van Defensie over nut en zin van onderzeebootcapaciteit waarmee tevens een behoefte vanuit Defensie boven water zou kunnen komen. De scheidsrechter heeft nog niet gefloten voor de aftrap, momenteel jongleert de markt alvast met de bal, maar de overheden zijn eerst aan zet.

NIDV is al tien jaar actief met haar onderwater groep *Dutch Underwater Knowledge Centre* (DUKC). In het DUKC houden NIDV-bedrijven zich bezig met kennis, innovatie, export, instandhouding en ontwikkeling van onderzee(boot)technologie. NIDV ondersteunt met een aantal bedrijven de UDT conferentie (*Undersea Defence Technology*) die plaatsvindt van 3 tot en met 5 juni 2015 in Ahoy Rotterdam.

Contactpersoon Marinezaken bij de NIDV is Marc Soeteman ms@nidv.eu of +31616092153.

> Zie ook: www.udt-global.com

Samenwerking luchtmacht met Honeywell

De Koninklijke Luchtmacht en de Amerikaanse firma Honeywell werken de komende jaren nog nauwer samen. De overeenkomst is 21 januari ondertekend.

Honeywell ondersteunt al bij het onderhoud van onder meer de F-16, Chinook en Apache. De samenwerking is belangrijk voor de instandhouding van de wapensystemen. Met deze overeenkomst starten de Luchtmacht en Honeywell een vernieuwd samenwerkingsverband om het huidige onderhoud nog efficiënter uit te voeren.

De overeenkomst heeft betrekking op de lange termijn en op alle helikopters en vliegtuigen van Defensie. Uitgangspunt is dat de toestellen alleen een onderhoudsbeurt krijgen als ze niet operationeel zijn ingezet. Honeywell zorgt ervoor dat op die momenten technisch personeel beschikbaar is.

Ondertekening van het contract tussen Honeywell en de Koninklijke Luchtmacht.

Amerikaanse generaal: prijs F-35 daalt

De prijs van de F-35 is gedaald en zal de komende jaren naar verwachting verder afnemen. Als de eerste operationele toestellen in 2019 aan Nederland worden geleverd, kosten ze naar schatting 80 à 85 miljoen dollar per stuk.

Dat zei de Amerikaanse luitenant-generaal Christopher Bogdan medio januari in Den Haag tijdens een gesprek met Tweede Kamerleden. Hij benadrukte dat hij en zijn bazen momenteel geen prijsgarantie kunnen geven omdat het project daarvoor te gecompliceerd en te dynamisch is. Bogdan is bij het Pentagon, het Amerikaanse ministerie van Defensie, verantwoordelijk voor de ontwikkeling van het Amerikaanse gevechtsvliegtuig.

Foto: Defensie

Nederland koopt 37 F-35's, als opvolger van de verouderde F-16. Het kabinet heeft voor het hele JSF-project 4,6 miljard euro uitgetrokken. Ons land heeft al twee testtoestellen, die op Edwards Air Force Base in de Amerikaanse staat Californie staan. Van de 37 toestellen blijven er vijf in de VS voor opleiding en testen. De overige 32 jachtvliegtuigen gaan ons luchtruim bewaken en dat van bondgenoten en worden gebruikt om vliegers te trainen. Tegelijkertijd kunnen vier van deze toestellen worden ingezet voor missies. Dat kan volgens de huidige planning vanaf 2024, het jaar waarin de F-35 volledig in Nederland moet zijn ingevoerd.

De Amerikaanse generaal Bogdan is bij het Pentagon verantwoordelijk voor het F-35-project.

Nederland wil in 2019 acht toestellen afnemen. Daarvoor is het nodig om eind maart van dit jaar de bestelling te plaatsen. De F-35 komt in de zomer van 2016 een maand naar Nederland zodat omwonenden van de vliegbases Volkel en Leeuwarden zelf kunnen horen hoe het toestel klinkt. De overtocht vanuit de Verenigde Staten is niet voor de show of om vliegtuigspotters te plezieren, aldus minister Hennis-Plasschaert van Defensie eind januari tijdens een bijeenkomst met omwonenden van de vliegbasis Volkel. "We gaan testen en meten." De bewoners zijn bezorgd over het geluid dat de nieuwe straaljager van de luchtmacht produceert. De minister vertelde dat in het testprogramma ruimte is gevonden om een F-35 naar Nederland te laten komen rondom de Luchtmachtdagen in Leeuwarden, in juni 2016.

De bouwer van de F-35, het Amerikaanse defensieconcern Lockheed Martin, scoorde in het vierde kwartaal van 2014 een hogere omzet. Daarmee kwam een einde aan negen kwartalen met omzetsdalingen. De opbrengsten stegen met 8,6 procent tot 12,5 miljard dollar (11 miljard euro) in vergelijking met een jaar eerder. Dat was volgens het concern onder meer te danken aan meer inkomsten uit het F-35-programma en gestegen leveringen van C-130 militaire transportvliegtuigen. Ook werden meer Patriotluchtafweerraketten geleverd.

Terrorismebestrijding voor bedrijven

De Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid bracht onlangs de Handreiking Terrorismebestrijding voor bedrijven uit. Nationaal coördinator Dick Schoof legt uit waarom: "Jihadstrijders, mensen die naar Syrië en Irak reizen om te vechten, terroristedreiging. U leest erover in de krant en hoort erover op radio en televisie. Ook uw bedrijf of uw medewerkers kunnen ermee te maken krijgen. Bijvoorbeeld wanneer terroristen uw bedrijf als doelwit op het oog hebben. Ook indirect kunt u de consequenties van een terroristische aanslag ondervinden, omdat uw bedrijf naast of in de omgeving van een doelwit staat. Daarnaast kunnen terroristen producten van uw bedrijf misbruiken, zoals informatie. Onze handreiking is bedoeld voor grote én kleine bedrijven. Of u nu eigenaar of werknemer bent van een groot of klein bedrijf: het is goed dat ook u er zich bewust van bent dat u kwetsbaar kunt zijn voor terroristische dreigingen of aanslagen. En dat u weet wat u kunt of moet doen in geval van een dreiging of vermoeden van een dreiging. Met behulp van de handreiking kunt u nadenken hoe uw bedrijf om zou kunnen én willen gaan met terroristische dreigingen. In de hoofdstukken vindt u aanknopingspunten om terrorismebestrijding in uw reguliere bedrijfsvoering of het bestaande veiligheidsbeleid in te passen. Aandacht voor terrorisme brengt mogelijk extra maatregelen voor u mee. Gelukkig betekent dit niet altijd extra werk of extra kosten. De maatregelen verbeteren de organisatie en efficiëntie van uw bedrijf."

> Zie ook: www.nctv.nl

Enkele bijeenkomsten NIDV 2015

19 februari	Woensdrecht	Business Day Connecticut D&A Industry
20-26 februari	Abu Dhabi	Missie UAE en beurs IDEX/NAVDEX
18 maart	n.t.b.	Douane / CDIU
20 maart	Brussel	Benelux NAVO Industriedag
15 april	Woensdrecht	NIDV Jaarvergadering
22 april	Schiphol	International Participation Day
7-11 september	Delft	Congres European Aerospace Societies
19 november	Rotterdam	NIDV Symposium en Tentoonstelling

Stichting Nederlandse Industrie voor Defensie en Veiligheid (NIDV)

Prinsessegracht 19
2514 AP Den Haag

T: (070) 364 48 07
F: (070) 365 69 33

info@nidv.eu
www.nidv.eu

Indien u deze nieuwsbrief niet wenst te ontvangen kunt u zich [hier uitschrijven](#).